

THE POST-TOTALITARIAN RE-READING OF MYTHS

Simona Antofi

Prof., PhD, "Dunărea de Jos" University of Galați

Abstract: The dictatorship theme is reconfigured in the sketch entitled Arca (The Ark) by Dumitru Radu Popa, on the coordinates of the Flood Myth, dislocated by the de-re-semanticization of its components, associated with the communist utopia re-calibrated as dystopia on a structure specific to the parable.

Keywords: utopia, dystopia, parable, dictatorship

Schița *Arca* pune, de la bun început, sub semnul întrebării natura referentului textual și problematizează construcția semnificației de ansamblu a textului. Pendulând între fantastic și absurd, între mărcile descriptivului ce pune în scriitură obiecte și ființe cu natură stranie și comportament ciudat, și narativul ce încearcă să închege o fabulă cu sens, respectiv între mituri ancestrale cu adâncă relevanță semantică, palimpsestic clădită, și discreditarea amabilă a acestora, schița debutează sub semnul diluviului, perceput ca final sau ca început de lume: „Cineva furase luna și o ascunsese în coșul unei case, singurul care nu scotea fum, stingher și mirat de neobișnuita-i povară. Acoperișurile erau ude, cu streșini mari, picurătoare, prin crăpăturile cărora vreun vânt putea să vâjâie în gura mare sau pe șoptite neînțelese povești.” (Popa, 2005: 32)

Cititorului care ar încerca să se dumirească dacă are de-a face cu o utopie sau cu o distopie, schița îi ridică o serie de mari semne de întrebare. Căci jocul pe referință afectează, așa cum se întâmplă adeseori în textele lui Dumitru Radu Popa, și metalimbajul: „Era ca și cum între semenii mei pe care altădată mai mult îi presimțeam, se închegase un soi de umanitate gregară, ceva atât de elementar încât nu se putea ști dacă e vorba de o formă fosilizată și continuând să supraviețuiască prin cine știe ce minune biologică sau de un model ideal, al viitorului.” (Popa, 2005: 32)

Sub semnul imperfectului cu aspectualitate indecisă – adică al prezentului continuu, existența pendulează, și ea, între *a fi* și *a nu fi*. Pendularea este una de natură lingvistică, afectând, prin urmare, stratul de profunzime al ființării: „«Vindeam pâine», «Aveam lapte», «Remaiam ciorapi», pancarde pe care cineva cu o caligrafie impecabilă scrisese «Aici era o piață.»” (Popa, 2005: 32)

Indecizia îl afectează radical și pe naratorul care parcurge un traseu sinuos, pe străzile unui oraș abandonat de oameni și de semnele existenței lor: „Lângă ușă, un pedestal înalt, fără nimic deasupra, dar cu senzația că cineva fusese alungat. Un sentiment acut, de abdicare, de lipsă dureroasă a oricărei certitudini, însoțea toată această priveliște.” (Popa, 2005: 33). Ca și cum divinitatea potentă, dar răutăcioasă și insensibilă, ar fi golit orașul și și-ar fi abandonat creația ratată pentru a o reconstrui în alt spațiu și timp, însă cu aceiași actori.

Rămășițele unei umanități regresive – a se vedea semnele clare de canibalism – populează spațiile obișnuite ale civilizației cândva înfloritoare: „Înăuntru, oameni schimonosiți, femei și bărbați, dar nimic precis, așa că îi schimbam dintr-o clipă în alta, neștiind niciodată sigur dacă femeile sunt cu adevărat femei și bărbații cu adevărat bărbați” (Popa, 2005: 33), iar prezența

disturbatoare a făpturii umane (încă) dotate cu inteligență nu face decât să reliefeze, prin contrast, stadiul gregar al umanității, concomitent cu dinamizarea miturilor prin suspendarea semnificației semnelor altădată active: „O clipă mi s-a părut că descopăr în el un tovarăș vechi de suferință, unul dintre acei peripateticieni ironici și veșnic revoltați, care n-ar fi putut să omoare nici o muscă.” (Popa, 2005: 33 – 34) Imaginile clare ce rezonează cu tablourile care decriu chinurile iadului – „doi fierari puneau oamenilor coroane înroșite pe cap, aceștia urlau de durere, dar nu se înțelegea nimic; dedesubt, începea infernul, (...)” (Popa, 2005: 34) sunt concurate de simbolistica absconsă unui diamant uriaș, păzit de pisici mari și roz, spre care năzuiesc mâinile murdare ori carbonizate ale păcătoșilor.

Scena ghilotinării a trei pisici complică și mai mult indecizia/imprecizia semantică a textului, ca într-un joc cu semnificația pierdută, și (ne)regăsită. În acest ansamblu haotic de elemente, într-o lume ce și-a pierdut sensul global, integrator și justificator, un personaj (cel mai înainte descris) își vede autorul: „Am înțeles abia mai târziu că numai el putea să mă zărească, ceilalți neștiind de existent hubloului, pe care ochii lor nu puteau să-l vadă. În vreme ce se uita la mine părul i se albea iar figura – smeadă, palidă – i se strâmba într-un rictus dureros.” (Popa, 2005: 35)

Acest personaj, intradiegetic și intratextual, îi lămurește autorului – golit de au(c)tori(al)itate, adevărata natură a acestui spațiu halucinant – o arcă: „- Prietene, sau oricine ai fi! Dacă părinții sau părinții părinților tăi s-ar afla printre noi, aș simți o nețărmurită durere pentru tine. Căci aceasta e o arcă, și uite ce s-a salvat, și uite ce ducem cu noi!” (Popa, 2005: 35)

Nostalgia după epoca antediluviană a acestui personaj naufragiat într-o lume abandonată de creatorul ei și în afara credinței în puterea de (re)semnificare a semnelor, de orice natură ar fi acestea, este, totodată, nostalgia după epoca antepostmodernă a *conceptelor tari*, autoritare și certe. Nu întâmplător, personajul lucid al textului rememorează trecutul sub semnul clarității referențiale, dătătoare de liniștitoare indicii asupra funcționalității univoce a semnelor: „- Vezi, întâmplările noastre nu poți să le uiți decât dacă nu le-ai știut niciodată. Aș vrea nespun să-mi amintesc ceva frumos, despre mine: un măslin sau o bucată de pâine...” (Popa, 2005: 35)

Schița se încheie cu avertismentul privind soarta omenirii întregi, în cazul unei calaamități simbolice care ar produce o derivă fără oprire și fără soluție a sensului de ansamblu al lumii în care trăim, fie ea postistorică sau nu: „Trebuie să veghem neconținut ca nu cumva ceva asemănător nouă să se mai poată naște vreodată.” (Popa, 2005: 36)

Bibliografie

- Popa, Dumitru Radu, Skenzemon!, Curtea veche, București, 2005
Diaconu, Mircea A., Dumitru Radu Popa și morfologia aparenței, disponibil la adresa <http://convorbiri-literare.dntis.ro/DIACONUian6.htm> – accesat la 10.05.2016
Ciotloș, Cosmin, Desant optzeci și ceva, în „România literară”, nr. 18, 2006, disponibil la adresa http://www.romlit.ro/desant_optzeci_i_ceva – accesat la 10.05.2016.